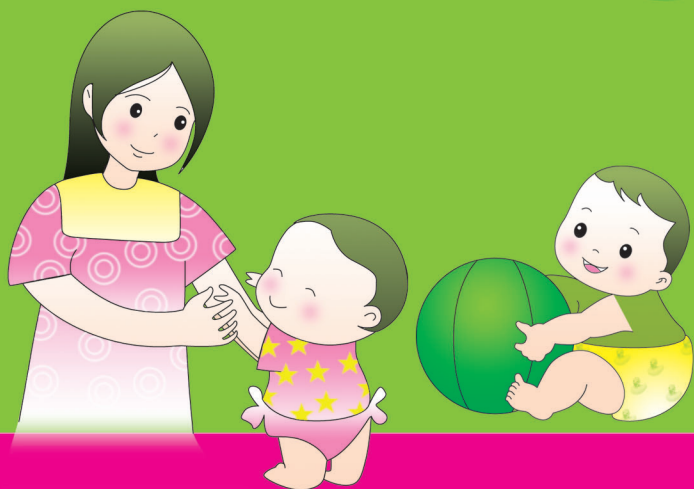

อนามัย 55

แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (เพ้าะระวัง)
(อนามัย 49 ฉบับปรับปรุง)

กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก
สำนักส่งเสริมสุขภาพ
กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

อนามัย 55
แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (เผื่อระวัง)
(อนามัย 49 ฉบับปรับปรุง)

จัดทำโดย กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก
สำนักส่งเสริมสุขภาพ
กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา นายแพทย์สมยศ ตีร์ศมี อธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์สมศักดิ์ ภัทรกุลวณิชช์ รองอธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์สมพงษ์ สกุลอิสริยาภรณ์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมสุขภาพ
รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนิตยา คชภักดี มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะวิชาการ ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงศิริกุล อิศรานุรักษ์
แพทย์หญิงรัตโนทัย พลับรู้อการ
แพทย์หญิงนิพรธนพร วรมงคล
นายแพทย์สรายุทธ บัญสุข
นางสาวสุขจริง ว่องเดชากุล
นางประภาภรณ์ จังพานิช
นางอิสริย์ เจตน์ประยุกต์

อนามัย 55 ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (เผ้าระวัง)
(อนามัย 49 ฉบับปรับปรุง)

บรรณาธิการ ศาสตราจารย์แพทย์หญิงศิริกุล อิศรานุรักษ์
นางสาวสุขจริง ว่องเดชากุล

จัดพิมพ์โดย สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2555

จำนวนพิมพ์ จำนวน 10,000 เล่ม

คำนำ

ปี พ.ศ. 2549 กรมอนามัยได้พัฒนาแบบประเมินพัฒนาการเบื้องต้นของเด็กปฐมวัย สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เรียกว่า อนามัย 49 ซึ่งได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ต่อมา ปี พ.ศ. 2555 กรมอนามัยเห็นควรพัฒนาและปรับปรุงอนามัย 49 เดิม ให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน เรียกชื่อว่า อนามัย 55 (อนามัย 49 ฉบับปรับปรุง) โดยความร่วมมือจากอาจารย์มหาวิทยาลัย สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีและศูนย์อนามัย สำหรับ อนามัย 55 นี้ยังคงวัตถุประสงค์เดิม คือ ใช้ง่ายและสะดวก และสอดคล้องกับสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ซึ่งเป็นคู่มือสำหรับพ่อแม่และผู้ดูแลเด็ก

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า อนามัย 55 จะช่วยให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเฝ้าระวังพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กไทยเจริญเติบโตและมีพัฒนาการสมวัย เป็นประชากรที่มีอนาคตของชาติต่อไป

กรมอนามัย
กรกฎาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
คณะผู้จัดทำ	
คำนำ	
คำแนะนำสำหรับผู้ประเมิน	
ความสำคัญและวัตถุประสงค์	1
วิธีประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย อนามัย 55	
• อายุ 1 เดือน	2
• อายุ 2 เดือน	3
• อายุ 4 เดือน	4
• อายุ 6 เดือน	5
• อายุ 9 เดือน	6
• อายุ 12 เดือน	7
• อายุ 18 เดือน	8
• อายุ 2 ปี	9
• อายุ 3 ปี	10
• อายุ 4 ปี	11
แบบประเมินอนามัย 55	13
วิธีส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	14

คำแนะนำสำหรับผู้ประเมิน

อนามัย 55 นี้ เป็นแบบเฝ้าระวังพัฒนาการ (Developmental surveillance) เบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับปฐมภูมิ ที่จะใช้ติดตามพัฒนาการเด็ก และให้คำแนะนำแก่ครอบครัว ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย ข้อทดสอบในอนามัย 55 ส่วนใหญ่มาจากเครื่องมือ Denver II โดยคัดเลือกเฉพาะข้อทดสอบที่เด็กส่วนใหญ่ควรทำได้ (อยู่ในช่วงเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75–90) ในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งมีข้อทดสอบทั้ง 4 ด้านของพัฒนาการ เด็กทุกคนควรได้รับการเฝ้าระวังพัฒนาการทุกครั้งที่มาใช้บริการที่คลินิกเด็กสุขภาพดี ตามแนวทางอนามัย 55 นี้

การประเมินเด็ก ตามอนามัย 55 ผู้ประเมินควรดำเนินการ ดังนี้

1. เด็กที่จะรับการทดสอบพัฒนาการ จะต้องอยู่ในสภาวะปกติ ไม่เจ็บป่วย ง่วงนอน ใจแฉง หิว และควรทำก่อนฉีดวัคซีน
2. สถานที่สำหรับทดสอบพัฒนาการเด็ก ควรเป็นสัดส่วน ไม่มีเสียงรบกวน ไม่มีบุคคลอื่นนอกจากพ่อแม่ เด็ก และผู้ทดสอบเท่านั้น เพราะจะรบกวนขณะพูดคุยซักถาม ทดสอบพัฒนาการเด็ก
3. สร้างสัมพันธภาพกับเด็กและพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูที่นำเด็กมาด้วยการแนะนำตนเองก่อน พูดคุย ชี้แจงวัตถุประสงค์การทดสอบ ถามชื่อเด็กที่พ่อแม่เรียกเด็กบ่อยๆ หรือชื่อเล่นของเด็ก พูดคุยอย่างเป็นกันเองเพื่อสร้างความคุ้นเคย (และขณะพูดคุยกับพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูควรรหาของเล่นที่เหมาะสมกับวัยให้เด็กเล่น เช่น ตุ๊กตา ลูกบอล หนังสือภาพ บล็อกไม้ รูปสัตว์ ดินสอ หรือกระดาษ)
4. ชี้แจงพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กให้เข้าใจว่าจะทดสอบความสามารถในด้านต่างๆ ตามพัฒนาการของเด็กในปัจจุบัน และไม่ใช้การทดสอบไอคิวหรือระดับสติปัญญา ไม่จำเป็นต้องวิตกกังวล ไม่ต้องช่วยให้เด็กทำตามความสามารถ

5. ขณะทดสอบพัฒนาการ ถ้าเด็กเล็กๆ ให้นั่งบนตักพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ถ้าเด็กโตสามารถนั่งตามลำพังได้ ให้นั่งเก้าอี้ข้างๆ พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู และสร้างบรรยากาศไม่ให้น่ากลัว โดยให้พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูนั่งอยู่ด้วยตลอดเวลาการทดสอบ
6. ตรวจสอบ คำนวณวันเดือนปีเกิดเด็กให้ถูกต้อง โดยดูจากหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ เช่น สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก หรือใบรับรองการเกิดของเด็ก แล้วทดสอบเด็กตามช่วงอายุที่กำหนดไว้
7. ทดสอบข้อที่เด็กมีส่วนร่วมน้อยที่สุด หรือข้อทดสอบด้วยการสอบถามจากผู้เลี้ยงดูเด็กก่อน จนกระทั่งเด็กรู้สึกคุ้นเคยและไม่มีท่าทีกลัว จึงทดสอบข้อที่เด็กต้องกระทำด้วยตนเอง

ถ้าทดสอบไม่ผ่านข้อใด ครั้งที่ 1 ผู้ทดสอบไม่ควรตัดสินใจว่าเด็กมีปัญหาพัฒนาการ เพราะเด็กอาจขาดโอกาสกระทำหรือขาดประสบการณ์ในการกระทำข้อนั้นๆ ผู้ทดสอบต้องให้คำแนะนำวิธีการส่งเสริมพัฒนาการข้อนั้นๆ โดยใช้เวลาพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูฝึกหัดเด็ก 1 เดือน และนัดทดสอบซ้ำครั้งที่ 2 หากเด็กยังกระทำไม่ได้ให้ส่งเด็กไปรับการคัดกรองพัฒนาการด้วยเครื่องมือมาตรฐาน (Developmental Screening) เช่น Denver II, DSI คู่มือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (300 ข้อ) ของกรมสุขภาพจิต เพื่อคัดกรองและกระตุ้นพัฒนาการต่อไป

ความสำคัญและวัตถุประสงค์

ความสำคัญ

เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นอนาคตที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เด็กที่มีคุณภาพ คือ เด็กที่มีการเจริญเติบโตปกติ พัฒนาการสมบูรณ์ทุกด้านตามวัย และการเฝ้าระวังพัฒนาการ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อค้นหาปัญหาและส่งเสริมแก้ไขตั้งแต่ในระยะแรก อันจะมีผลให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสม จากพ่อแม่ ครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้เลี้ยงดูเด็กในศูนย์เด็กเล็ก บุคคลที่เกี่ยวข้อง มีเครื่องมือเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กเบื้องต้น ที่ง่าย สอดคล้องกับสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพจึงจัดทำแบบอนามัย 55 (อนามัย 49 ฉบับปรับปรุง) โดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาให้การปรึกษา

วัตถุประสงค์

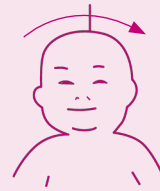
1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยเบื้องต้น เพื่อค้นหาเด็กที่เสี่ยงต่อปัญหาพัฒนาการ เพื่อให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ ครอบครัว เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
2. ผู้เลี้ยงดูเด็กของศูนย์เด็ก สามารถคัดกรองพัฒนาการเด็กเบื้องต้น เพื่อการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน อย่างมีประสิทธิภาพ ให้คำแนะนำพ่อแม่ของเด็กให้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องที่บ้านควบคู่พร้อมกันที่ศูนย์เด็ก
3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขใช้ในการเฝ้าระวังสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย สำหรับการรายงานแผนการตรวจราชการและนิเทศงานของกระทรวงสาธารณสุข

อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็ก อนามัย 55

1. โหมมพรมสีแดง ลูกกลมสีแดง ขนาดเท่าลูกเทนนิส
2. ลูกบาศก์ ใช้สีแดง เขียว เหลือง น้ำเงิน ขนาด 1X1 นิ้ว จำนวน 10 ก้อน
3. ลูกเทนนิส หรือลูกบอลขนาดเดียวกับลูกเทนนิส
4. กระดาษเปล่า
5. ดินสอ
6. ถ้วยพลาสติก ขนาดใส่ลูกเทนนิสได้

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 1 เดือน (± 7 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
จ้องหน้า	อุ้มหรือจับเด็กนอนหงายผู้ประเมินมองหน้าเด็ก ซึ่งอยู่ห่างจากหน้าเด็กประมาณ 12 นิ้ว	เด็กสามารถจ้องหน้าผู้ทดสอบ
มองตาม กิ่งกลางลำตัว	จับเด็กนอนหงาย ผู้ประเมินถือกลุ่มไหมพรมสีแดง ห่างจากหน้าเด็กประมาณ 8 นิ้ว เขย่ากลุ่มไหมพรมกระตุ้นให้เด็กสนใจ และค่อยๆ เคลื่อนไหมพรมช้าๆ ไปทางด้านข้างลำตัวเด็ก ข้างใดข้างหนึ่ง หลายๆ ครั้ง อาจหยุดการเคลื่อนไหวไหมพรมเพื่อให้เด็กสนใจ แล้วค่อยทำต่อ	เด็กมองตามไหมพรมจากด้านข้างถึงระยะกิ่งกลางลำตัวได้
ส่งเสียง (ถาม)	ระหว่างการประเมิน ให้สังเกตว่าเด็กส่งเสียง อ้อแอ้ หรือไม่ หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กทำเสียงอ้อแอ้ได้
ยกศีรษะ (ถาม)	จับเด็กนอนคว่ำบนพื้นราบ หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กสามารถยกศีรษะและคางพ้นพื้นได้ชั่วคราว

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2 เดือน (± 7 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
ยิ้มทัก (ถาม)	ระหว่างประเมินให้สังเกตว่าเด็กยิ้มทัก (ยิ้มให้คนอื่นก่อน) ผู้ประเมินหรือพ่อแม่ หรือไม่ หรือถามผู้เลี้ยงดู	เด็กยิ้มให้คนอื่นก่อนได้
มองผ่านกึ่งกลาง ลำตัว	จับเด็กนอนหงาย ผู้ประเมินถือกลุ่มไหมพรมสีแดง ห่างจากหน้าเด็ก ประมาณ 8 นิ้ว เขย่ากลุ่มไหมพรม กระตุ้นให้เด็กสนใจ และค่อยๆ เคลื่อนไหมพรมซ้ายๆ ไปทางด้านข้าง ลำตัวเด็ก ข้างใดข้างหนึ่ง หลายๆ ครั้ง อาจหยุดการเคลื่อนไหวไหมพรม เพื่อให้เด็กสนใจ แล้วค่อยทำต่อ	เด็กมองตามไหมพรม ผ่านจุดกลางลำตัวได้
ทำเสียงอูอา (ถาม)	ระหว่างประเมิน ให้สังเกตว่าเด็กทำเสียง อู อู หรือไม่ หรือ ถามผู้เลี้ยงดู	เด็กทำเสียงอู อา ได้
ยกศีรษะ 45 องศา	จับเด็กนอนคว่ำบนพื้นราบ	เด็กสามารถยกศีรษะ พื่นพื้น ทำมุม 45 องศา ได้อย่างน้อย 2 ครั้ง

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 4 เดือน (± 15 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
มองมือตนเอง (ถาม)	ระหว่างประเมินให้สังเกตว่าเด็กจ้องมือตัวเอง ประมาณ 2-3 วินาที หรือไม่ หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กจ้องมือตนเอง 2-3 วินาที
มองตาม 180 องศา	จับเด็กนอนหงาย ผู้ประเมินถือกลุ่มไหมพรมสีแดงห่างจากหน้าเด็ก ประมาณ 8 นิ้ว เขย่ากลุ่มไหมพรมกระตุ้นความสนใจของเด็ก แล้วค่อยๆ เคลื่อนไหวไหมพรมช้าๆ ไป ด้านข้างตัวเด็ก กลับไปมาหลายครั้ง	เด็กมองตามกลุ่มไหมพรม ได้ 180 องศา
ทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ (ถาม)	ระหว่างประเมิน ให้สังเกตว่าเด็กส่งเสียงแหลมได้หรือไม่ หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กส่งเสียงแหลมเวลาดีใจ หรือ เวลาพุดคุยด้วย
ทำนอนคว่ำยกอก พื้พื้	จับเด็กนอนคว่ำบนพื้ราบ	เด็กยกศีรษะและอกโดยใช้แขนยันกับพื้พยุ่งตัวไว้

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 6 เดือน (± 15 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
หยิบของป้อนเอง (ถาม)	ถามผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถหยิบขนมหรืออาหารเข้าปากได้ไหม	เด็กหยิบขนมหรืออาหารเข้าปากได้
มองตามของตก	ให้เด็กนั่งบนตักผู้เลี้ยงดู ผู้ประเมินถือกลุ่มใหม่พรมสีแดง อยู่ในระดับสายตาเด็ก เขย่าเล็กน้อยเพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจ เมื่อเด็กมองแล้ว ผู้ประเมินปล่อยกลุ่มใหม่พรมให้ตกลงพื้น โดยไม่ช่วยจับแชนและมือ	เด็กก้มมองหากกลุ่มใหม่พรมที่ตกลงพื้น
หันหาเสียงเรียก	ผู้ประเมินยืนอยู่ข้างหลังเด็ก เอียงไปทางขวา ห่างจากเด็กประมาณ 6-12 นิ้ว ใช้มือปิดปากเรียกชื่อเด็กหลายๆ ครั้ง และทำซ้ำโดยยืนเอียงไปทางซ้าย	เด็กหันหาเสียงเรียก
ดึงขึ้นนั่ง ศีรษะไม่ห้อย	จับเด็กนอนหงาย ผู้ประเมินจับมือเด็ก ค่อยๆ ดึงเด็กขึ้นมาอยู่ในท่านั่ง	ศีรษะเด็กไม่ห้อย ขณะดึงขึ้นมาในท่านั่ง

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 9 เดือน (± 15 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
โบกมือ บ้ายบาย (ถาม)	ผู้ประเมินมองหน้าเด็ก แล้วโบกมือ พูดว่า บ้ายบาย (ควรทำเมื่อเด็ก จะกลับ) หรือสอบถามจากผู้เลี้ยงดู	เด็กโบกมือได้เอง โดย ผู้เลี้ยงดูไม่ต้องจับมือ ให้ทำ
ถือก้อนไม้ มือละก้อน	วางก้อนไม้ 2 ก้อน ไว้บนโต๊ะ ข้างหน้าเด็ก กระตุ้นให้เด็กหยิบ ก้อนไม้ (ห้ามส่งให้กับมือเด็ก)	เด็กสามารถหยิบก้อนไม้ 2 ก้อนพร้อมๆ กันได้ (หยิบทั้ง 2 มือ)
เลียนเสียงพูดคุย (ถาม)	ระหว่างการประเมิน ให้สังเกตว่าเด็ก ทำเสียงเหมือนคุยกับตัวเองหรือไม่ หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กทำเสียงที่แตกต่างกัน 2-3 เสียง ต่อเนื่องกัน เป็นภาษาเด็ก คล้าย ประโยคยาวๆ แต่ฟัง ไม่รู้เรื่อง
ลุกขึ้นนั่ง (ถาม)	ขณะเด็กนอนหงาย หรือนอนคว่ำ หรือ คลาน หรือเกาะเดิน กระตุ้นให้เด็กนั่ง หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กสามารถเปลี่ยน อิริยาบถเป็นท่านั่งได้

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 12 เดือน (± 15 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
บอกความต้องการ (ถาม)	ระหว่างการประเมินให้สังเกตว่าเด็กสามารถบอกผู้ประเมินหรือพ่อแม่ถึงความต้องการของตัวเองได้ โดยไม่ร้องไห้ หรือสอบถามจากผู้เลี้ยงดู	เด็กสามารถบอกความต้องการได้ โดยไม่ร้องไห้ เช่น ชี้ เอื้อมมือไปหยิบ ทำเสียง ดึงมือ พุด
หยิบก้อนไม้ใส่ถ้วย	วางก้อนไม้ 3 ก้อน และถ้วยไว้บนโต๊ะข้างหน้าเด็ก กระตุ้นให้หยิบก้อนไม้ใส่ถ้วย โดยอาจสาธิตหรือใช้คำพูด (การสาธิตไม่จำเป็นต้องทำหลายครั้ง)	เด็กสามารถหยิบก้อนไม้ใส่ถ้วยได้อย่างน้อย 1 ก้อน
เรียกพ่อแม่อย่างมีความหมาย (ถาม)	ระหว่างประเมิน ให้สังเกตว่าเด็กพูดคำว่า พ่อ แม่ เมื่อต้องการเรียกพ่อแม่ หรือไม่ หรือสอบถามจากผู้เลี้ยงดูเด็ก	เด็กสามารถเรียก พ่อแม่ เมื่อต้องการเรียก
พูดคำที่มีความหมาย 1 คำ (ถาม)	ถามผู้เลี้ยงดูเด็กว่าพูดได้กี่คำ อะไรบ้าง	เด็กพูดได้ 1 คำ ที่มีความหมาย โดยไม่ใช่ พ่อ แม่ หรือ ชื่อของคน ในครอบครัวและสัตว์เลี้ยง
ยืนนาน 2 วินาที	จับเด็กอยู่ในท่ายืน หลังจากเด็กทรงตัวได้แล้ว ให้เด็กยืนเอง	เด็กยืนได้นาน 2 วินาที

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 18 เดือน (± 15 วัน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
ใช้ช้อนกินอาหาร (ถาม)	ถามผู้เลี้ยงดูว่า เด็กใช้ช้อนตักอาหารได้หรือไม่ และหมากหรือน้อย	เด็กสามารถใช้ช้อนตักอาหารเองได้ โดยหกเพียงเล็กน้อย
ต่อก้อนไม้ 2 ชั้น	เด็กอยู่ในท่านั่งที่ถนัดจะต่อก้อนไม้ได้ วางก้อนไม้ไว้ข้างหน้าเด็ก 4-5 ก้อน กระตุ้นให้เด็กต่อก้อนไม้ อาจทำให้ดูก่อนได้ และให้เด็กทดลองได้ 3 ครั้ง	เด็กสามารถต่อก้อนไม้ โดยไม่ล้ม จำนวน 2 ก้อน 3 ครั้ง
พูดได้ 3 คำ (ถาม)	ถามผู้เลี้ยงดูว่าเด็กพูดได้กี่คำ อะไรบ้าง	เด็กพูดได้ 3 คำ ที่มีความหมาย โดยไม่ใช่ ปาปา มามา หรือ ชื่อของคนในครอบครัวและสัตว์เลี้ยง
วิ่ง	กระตุ้นให้เด็กวิ่ง โดยอาจกลิ้งลูกบอลให้เด็กวิ่งตาม	เด็กสามารถวิ่งได้อย่างดี ไม่ล้ม และไม่ใช้เดินเร็ว

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2 ปี (± 1 เดือน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
ถอดเสื้อผ้า (ถาม)	ถามผู้เลี้ยงดูว่าเด็กถอดเสื้อผ้า หรือ เครื่องแต่งกายอะไรได้เองบ้าง	เด็กสามารถถอดชิ้นใด ชิ้นหนึ่งต่อไปนี้ได้ คือ รองเท้าหุ้มส้น เสื้อ ผ้าหน้า กางเกง เสื้อยืด ไม่ผ่าน ถ้าเด็กถอดหมวก ถุงเท้า รองเท้าแตะ หรือ รองเท้าที่สับดหลุดได้ง่าย
ตอก่อนไม้ 4 ชั้น	เด็กอยู่ในท่านั่งที่ถนัดจะตอก่อนไม้ได้ วางก่อนไม้ 7-8 ก้อน ไว้ข้างหน้าเด็ก กระตุ้นให้เด็กตอก่อนไม้ อาจทำให้ ตูก่อนไม้ ให้เด็กทดลองได้ 3 ครั้ง	เด็กสามารถตอก่อนไม้ โดยไม่ล้ม จำนวน 4 ก้อน 3 ครั้ง
ซื้อวิยวะ 6 ส่วน	บอกให้เด็กซื้อวิยวะของผู้เลี้ยงดู ทีละอย่าง คือ ผม จมูก ตา หู ปาก มือ เท้า ท้อง	เด็กสามารถซื้อวิยวะได้ ถูกต้องอย่างน้อย 6 ส่วน ใน 8 ส่วน
พูด 2 คำ ต่อกัน (ถาม)	ระหว่างการเล่น ประเมิน สังเกตว่าเด็ก พูดคำโดด หรือคำเดี่ยวๆ ได้ อย่างน้อย 2 คำ เชื่อมกันได้อย่างน้อย 2 คำ ที่มีความหมาย หรือสอบถามผู้เลี้ยงดู	เด็กสามารถพูดคำ 2 คำ ที่มีความหมายต่อกัน เช่น กินน้ำ กินนม ไปแล้ว เล่นบอล ไม่ผ่าน ถ้าเด็กพูดว่า ขอบคุณ สาธุ จ๊ะเอ๋ อูอา บ้ายบาย
โยนบอล	ให้เด็กถือลูกบอล ผู้ประเมินยืนห่างเด็ก อย่างน้อย 3 ฟุต บอกให้เด็กโยน ลูกบอล โดยยกแขนสูง อาจทำให้ดูเป็น ตัวอย่าง ให้ทำได้ 3 ครั้ง	เด็กโยนลูกบอล โดยยก แขนสูง

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 ปี (± 1 เดือน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
ใส่เสื้อสวมศีรษะ (ถาม)	ถามผู้เลี้ยงดูว่าเด็กใส่เสื้อผ้าเองได้ไหม	เด็กสามารถใส่เสื้อยืดสวมศีรษะ และใส่แขนเสื้อได้เอง เสื้ออาจกลับหน้ากลับหลัง หรือกลับตะเข็บได้
ต่อก้อนไม้ 8 ชิ้น	เด็กอยู่ในท่านั่งที่ถนัดจะต่อก้อนไม้ได้ วางก้อนไม้ 10 ก้อน ไว้ข้างหน้าเด็ก กระตุ้นให้เด็กต่อก้อนไม้ อาจทำให้ออกก่อนได้ ให้เด็กทดลองได้ 3 ครั้ง	เด็กสามารถต่อก้อนไม้ได้ โดยไม้ล้ม จำนวน 8 ก้อน 3 ครั้ง
เลียนแบบวาดเส้นตั้ง	ให้เด็กนั่งท่าสบาย วางกระดาษ ดินสอ ไว้ข้างหน้าเด็ก ผู้ประเมินแสดงวิธีขีดเส้นตรงแนวตั้งให้ดู และให้เด็กทำตาม ห้ามจับมือทำ ให้เด็กทำได้ 3 ครั้ง	เด็กสามารถขีดเส้นตรงได้ 1 เส้น ขึ้นไป ที่มีความยาว อย่างน้อย 2 นิ้ว และทำมน้อยกว่า 30 องศา
รู้จักคุณศัพท์ อย่างน้อย 2 คำ	ถามคำถามต่อไปนี้ ทีละคำถาม 1. ทำอย่างไร เมื่อเราหนาว 2. ทำอย่างไร เมื่อเราหิว 3. ทำอย่างไร เมื่อเราเหนื่อย	เด็กตอบถูกต้อง 2 ใน 3 คำ ตามเกณฑ์ ดังนี้ หนาว - ใส่เสื้อ (หนาว) ห่มผ้า หิว - กิน ของกิน เหนื่อย - ไปนอน นอนหลับ พักผ่อน นอนพัก
ยีนขาเดียว 1 วินาที	ผู้ประเมินแสดงให้เด็กดู วิธียีนขาเดียว บอกให้เด็กยีนขาเดียวให้นานที่สุดเท่าที่ จะนานได้ ให้ทำได้ 3 ครั้ง แล้วเปลี่ยนขา ให้ทำได้ 3 ครั้ง	เด็กยีนขาเดียวได้นานอย่างน้อย 1 วินาที

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 4 ปี (\pm 1 เดือน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
แต่งตัวเอง (ถ้าม)	ถามผู้เลี้ยงดูว่าเด็กสามารถใส่เสื้อผ้าเอง ได้ไหม	เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าเองได้อย่างสมบูรณ์ และถูกต้อง โดยไม่ต้องให้ใครช่วย (ถูกข้าง ถูกตะเข็บ แต่ไม่จำเป็นต้องผูกเชือกหรือติดกระดุม หรือรูชิบด้านหลัง)
ลอกรูป 	วางกระดาษและดินสอไว้ที่ข้างหน้าเด็ก ผู้ประเมินให้เด็กดูรูป ซึ่และบอกให้เด็กเขียนให้เหมือนรูปนี้ โดยไม่ต้องบอกว่า วงกลม และไม่ต้องใช้นิ้วเขียนให้ดู ให้ทำ 3 ครั้ง	เด็กสามารถเขียนรูปวงกลมหรือใกล้เคียงได้ รูปที่ผ่าน รูปที่ไม่ผ่าน
รู้จักคุณศัพท์ 3 คำ	ถามคำถามต่อไปนี้ทีละคำถาม 1. ทำอย่างไร เมื่อเราหนาว 2. ทำอย่างไร เมื่อเราหิว 3. ทำอย่างไร เมื่อเราเหนื่อย	เด็กตอบถูกต้องทั้ง 3 คำถาม ตามเกณฑ์ดังนี้ หนาว - ใส่เสื้อ (หนาว) หม่มผ้า หิว - กิน ขอกิน เหนื่อย - ไปนอน นอนหลับ พักผ่อน นอนพัก (ต่อ)

วิธีประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 4 ปี (± 1 เดือน)

พัฒนาการ	วิธีประเมิน	ผ่าน
บอกได้ 4 สี	วางก้อนไม้สีแดง น้ำเงิน เหลือง เขียว อย่างละ 1 ก้อน ไว้บนโต๊ะข้างหน้าเด็ก ผู้ประเมินชี้ที่ก้อนไม้ก้อนใดก้อนหนึ่ง ถามเด็กว่านี่ สีอะไร หลังจากเด็กตอบ สลับเปลี่ยนสีก้อนไป แล้วถามสีอื่น จนครบ 4 สี หลังจากนั้น บอกให้เด็กหยิบก้อนไม้ ตามสีที่ผู้ประเมินขอ บอกให้ทำจนครบ 4 สี	เด็กตอบสีถูกต้อง 4 สี และหยิบก้อนไม้ตามสีได้ถูกต้อง 4 สี
ยีนขาเดียว 3 วินาที	ผู้ประเมินแสดงให้เด็กดูวิธียืนขาเดียว บอกให้เด็กยืนขาเดียวให้นานที่สุดเท่าที่ทำได้ ให้ทำ 3 ครั้ง แล้วเปลี่ยนขาให้ทำได้ 3 ครั้ง	เด็กยืนขาเดียวได้นานอย่างน้อย 3 วินาที

แบบประเมินอนามัย 55 (พัฒนาการเด็กปฐมวัย)

ชื่อสถานบริการ.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อ-สกุลเด็ก.....วัน/เดือน/ปีเกิด.....เพศ.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

อายุ 1 เดือน \pm 7 วัน วันที่.....	อายุ 2 เดือน \pm 7 วัน วันที่.....	อายุ 4 เดือน \pm 15 วัน วันที่.....	อายุ 6 เดือน \pm 15 วัน วันที่.....
• จ้องหน้า ☐	• ยิ้มทัก (ถาม) ☐	• มองมือตนเอง(ถาม) ☐	• ทียบของป้อนเอง (ถาม) ☐
• มองตามกึ่งกลางลำตัว ☐	• มองผ่านกึ่งกลางลำตัว ☐	• มองตาม 180 องศา ☐	• มองตามของตก ☐
• สงสัย (ถาม) ☐	• ทำเสียงอูอา (ถาม) ☐	• ทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ (ถาม) ☐	• หันหาเสียงเรียก ☐
• ยกศีรษะ (ถาม) ☐	• ยกศีรษะ 45 องศา ☐	• ทานอันคว่ายกอกพ้นพื้น ☐	• ดึงขี้นั่งศีรษะไม่ห้อย ☐
อายุ 9 เดือน \pm 15 วัน วันที่.....	อายุ 12 เดือน \pm 15 วัน วันที่.....	อายุ 18 เดือน \pm 15 วัน วันที่.....	อายุ 2 ปี \pm 1 เดือน วันที่.....
• โบกมือ บ้ายบาย (ถาม) ☐	• บอกความต้องการ(ถาม) ☐	• ไขช้อนกินอาหาร (ถาม) ☐	• ถอดเสื้อผ้า (ถาม) ☐
• ถือก้อนไม่มีอละก้อน ☐	• หยิบก้อนไม้ใส่ถ้วย ☐	• ตอกก่อนไม้ 2 ชั้น ☐	• ตอกก่อนไม้ 4 ชั้น ☐
• เลียนเสียงพูดคุย (ถาม) ☐	• เรียกพ่อ แม่ อย่างมีความหมาย (ถาม) ☐	• พูดได้ 3 คำ (ถาม) ☐	• ซื่อวัยระ 6 ส่วน ☐
• ลูกขึ้นนั่ง (ถาม) ☐	• พูดคำที่มีความหมาย 1 คำ (ถาม) ☐	• วิ่ง ☐	• พูด 2 คำ ต่อกัน (ถาม) ☐
	• ยืนนาน 2 วินาที ☐		• โยนบอล ☐
อายุ 3 ปี \pm 1 เดือน วันที่.....		อายุ 4 ปี \pm 1 เดือน วันที่.....	
• ใส่เสื้อสวมศีรษะ (ถาม) ☐	• รู้จักคำศัพท์อย่างน้อย 2 คำ ☐	• แต่งตัวเอง(ถาม) ☐	• บอกได้ 4 สี ☐
• ตอกก่อนไม้ 8 ชั้น ☐	• ยืนขาเดียว 1 วินาที ☐	• ลอกรูป ☐	• ยืนขาเดียว 3 วินาที ☐
• เลียนแบบวาดเส้นตั้ง ☐		• รู้จักคำศัพท์ 3 คำ ☐	

หมายเหตุ ✓ = เด็กทำได้

X = เด็กทำไม่ได้

- = ประเมินไม่ได้ เด็กไม่ร่วมมือ หรือไม่สบาย

วิธีส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

คู่มือเจ้าหน้าที่สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

Early Child Development (ECD)

เหตุใดต้องให้ความสำคัญเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิด

1. เพราะสมองมนุษย์เจริญเติบโตเร็วมากในช่วงนี้

	ช่วงอายุ	สูงสุดเมื่ออายุ
- สร้างฉนวนหุ้มเส้นประสาท	อายุครรภ์ 8 เดือน ถึง 10 ปี	
- สร้างเส้นใยเชื่อมโยงของเซลล์ประสาท	อายุครรภ์ 7 เดือน ถึง 18 ปี	
- สร้างสมองส่วนการมองเห็น	อายุครรภ์ 8 เดือน ถึง 18 ปี	แรกเกิด-7 เดือน
- สร้างสมองส่วนการรับภาษาและการพูด	อายุครรภ์ 7 เดือน ถึง 6 ปี	6-10 เดือน
- สร้างสมองส่วนความคิดและเขาวนปัญญา	อายุครรภ์ 9 เดือน ถึง 16 ปี	9 เดือน-4 ปี

2. สมองมนุษย์จะเจริญเติบโตเต็มที่ตามศักยภาพได้ เกิดจาก

- อาหารดี นมแม่ไม่ขาดธาตุเหล็ก ไม่ขาดไอโอดีน ธาตุเหล็กมีผลต่อการทำงานของสมอง การส่งต่อข้อมูล การสร้างฉนวนหุ้มเส้นประสาท และการทำงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ขาดธาตุเหล็ก IQ ลดลง 6-15 จุด ไอโอดีนมีผลต่อการสร้างสมองขาดไอโอดีน IQ ลดลง 13.5 จุด นมแม่มีผลต่อการสร้างความผูกพันระหว่างแม่และเด็ก นมแม่ทำให้ IQ เพิ่มขึ้น 2-5 จุด การอ่านหนังสือภาพกับเด็ก ตั้งแต่ 6 เดือน ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาและสติปัญญาดี
- สิ่งแวดล้อมดี ไม่มีสารพิษ มีโอกาสเรียนรู้
- ปฏิสัมพันธ์ดีจากผู้เลี้ยงดูด้วยความรักและเข้าใจ

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิด มีผลอย่างไร

1. มีผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อเข้าโรงเรียน
2. มีผลดีต่อพัฒนาการด้านจิตสังคมของเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้น

3. มีผลดีต่อคุณภาพชีวิตในระยะยาว ได้แก่ มีงานทำ ลดการพึ่งพิง ไม่ก่ออาชญากรรม
4. มีผลดีมากต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาในเด็กที่มีภาวะยากลำบาก เช่น ทารกน้ำหนักแรกเกิดน้อย ทารกคลอดก่อนกำหนด เด็กตัวเตี้ย

สิ่งที่เด็กเรียนรู้และต้องการ

1. เด็กเรียนรู้ได้ตั้งแต่แรกเกิด เพราะเด็กมองเห็น ได้ยิน และได้กลิ่นแล้วตั้งแต่แรกเกิด
2. เด็กเรียนรู้ได้ในการเล่นและการพูดคุยกับคุณแม่-คุณพ่อ และทุกคนที่เลี้ยงดูเด็ก
3. เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากมายในช่วงแรกเกิดถึง 3 ปีแรกของชีวิต เพราะสมองของเด็กเจริญเติบโตมากที่สุด
4. เด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น อ่อนโยน ปลอดภัย และให้โอกาสการเรียนรู้กับเด็ก
5. เด็กต้องการความรักที่มั่นคงจากผู้เลี้ยงดูเด็ก อย่างน้อย 1 คน

ปัจจัยที่ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ผลดี

1. ให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ครู เข้ามามีส่วนร่วม เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม
2. สาธิต และให้โอกาสพ่อแม่-แม่ ฝึกทักษะ เพื่อเกิดความมั่นใจที่จะทำกับลูก
3. เปิดโอกาสให้เด็ก ริเริ่ม ค้นคว้า และเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัย
4. ทำต่อเนื่องจะได้ผลดี และมีผลระยะยาว
5. บูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม ตามโอกาส
6. ผสมผสานวัฒนธรรมประเพณีการเลี้ยงดูที่มีผลต่อเด็ก กับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
7. ฝึกอบรม แนะนำ สนับสนุน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในงาน ECD อย่างสม่ำเสมอ
8. เด็กยิ่งอายุน้อย ยิ่งได้ผลดี
9. เด็กที่มีภาวะยากลำบาก ยิ่งได้ผลดี เห็นความก้าวหน้าที่ชัดเจน

วิธีแนะนำให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

1. แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูทำกิจกรรมเหล่านี้กับเด็กทุกวัย ถ้าผู้เลี้ยงดูทำบ่อยอยู่แล้ว ให้แสดงความชื่นชม
 - แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูเลียนแบบท่าทางของเด็ก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
 - แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูมองสบตาเด็ก พูดคุยกับเด็กด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน และอุ้มกอดเด็กบ่อยๆ
 - หากต้องการให้เด็กหยุดการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ ให้ใช้วิธีดึงความสนใจเด็กไปเรื่องอื่น เช่น ชวนเล่นอย่างอื่น เพราะเด็กหันเหความสนใจได้ง่าย อย่าใช้วิธีบังคับให้เด็กหยุดกระทำ
2. หากเด็กอายุน้อยกว่า 6 เดือน แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูทำกิจกรรมเหล่านี้กับเด็กด้วย
 - แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูกระตุ้นการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวของเด็กด้วยวิธีการเหมาะสมตามวัย โดยใช้สมุดบันทึกสุขภาพเป็นแนวทาง และสังเกตความรู้สึกของเด็ก
 - แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูตอบสนองต่อเสียงของเด็ก เลียนแบบท่าทางของเด็ก และสังเกตการตอบสนองของเด็ก
3. หากเด็กอายุ 6 เดือนขึ้นไป แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูทำกิจกรรมเหล่านี้กับเด็กด้วย
 - แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูเล่น อ่านหนังสือภาพ และพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ ด้วยวิธีการเหมาะสมตามวัย โดยใช้สมุดบันทึกสุขภาพเป็นแนวทาง
 - แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูเด็กทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และสังเกตการตอบสนองของเด็ก
 - หากผู้เลี้ยงดูรู้สึกว่าเด็กเรียนรู้ช้า แนะนำให้ผู้เลี้ยงดูทำกิจกรรมร่วมกับเด็กบ่อยขึ้น ดังตารางข้างล่างนี้ พร้อมตรวจการได้ยิน การมองเห็น หากยังสงสัยว่าเด็กจะมีความผิดปกติ ให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ

วิธีสอนลูกให้ฉลาดสมวัย ทำได้ง่าย ดังนี้

เมื่อเด็กอายุ	วิธีเล่นกับเด็ก	วิธีพูดคุยกับเด็ก
แรกเกิด – 1 สัปดาห์	<ul style="list-style-type: none"> • ให้โอกาสเด็กมอง ฟัง และขยับแขนขาตามใจชอบ กอดเด็กและอุ้มเด็กบ่อยๆ • อย่าห่อเด็กแน่นเกินไป จนเด็กขยับตัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • สบตา ยิ้ม พูดคุยกับเด็กบ่อยๆ ไม่ว่าจะในช่วงเด็กดูนมแม่ หรือช่วงเปลี่ยนเสื้อผ้าเด็ก
1 สัปดาห์ – 6 เดือน	<ul style="list-style-type: none"> • เด็กยังชอบมอง ฟัง และขยับแขนขาตามใจชอบ กอดเด็กและอุ้มเด็กบ่อยๆ • ให้เด็กดูของสีสดใส หรือกริ่งกรัง เด็กจะได้ฝึกมองตาม ฟังเสียง และคว้าของ • เด็กชอบบอมของ เพราะเด็กอยากรู่ว่ามันนิ่มหรือแข็ง อุ่นหรือเย็น • เด็กชอบเล่นข้าวของในบ้านที่สดใส แต่สะอาด ปลอดภัย ไม่ต้องซื้อของเล่นแพงๆ ให้เด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> • สบตา ยิ้ม หัวเราะ พูดคุยกับเด็กบ่อยๆ แล้วเด็กจะคุยด้วย • เลียนเสียงเด็ก และเล่นกับเด็ก ทำให้เด็กสนุกและมีความสุข • อ่านและเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีภาพสวยๆ และสดใส ให้เด็กฟังบ่อยๆ เด็กชอบมาก • ถึงแม้ว่าเด็กจะพูดไม่ได้ แต่เด็กรู้ว่า คุณแม่-คุณพ่อเข้าใจเสียงอู-อาของเด็กว่าเด็กต้องการอะไร
6 เดือน – 9 เดือน	<ul style="list-style-type: none"> • เด็กชอบเล่นข้าวของในบ้านที่สีสันสดใส แต่สะอาดปลอดภัย เด็กจะเอามาเขย่า ตี เคาะ ทำเสียงต่างๆ หรือปล่อยลงพื้น คุณแม่-คุณพ่ออย่าดุเด็กนะ เพราะเด็กกำลังเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> • พูดคุยกับเด็ก เมื่อเด็กทำเสียงต่างๆ หรือเรียกชื่อเด็ก เด็กจะได้จำชื่อตัวเองได้ • เด็กอยากให้คุณแม่-คุณพ่อ อ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังทุกวัน

เมื่อเด็กอายุ	วิธีเล่นกับเด็ก	วิธีพูดคุยกับเด็ก
9 เดือน – 12 เดือน	<ul style="list-style-type: none"> ● เล่นซ้อนของกับเด็ก เด็กอยากรู้ว่ามันหายไปไหน ● เด็กชอบของเล่นจ๊ะเอ๋มาก ทำให้เด็กหัวเราะ และมีความสุข 	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กกำลังจดจำค่าต่างๆ สอนเด็กเรียกชื่อสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กด้วย ● สอนเด็กให้สวัสดี และบ้ายบาย ● เด็กชอบเสียงอ่าน และเล่านิทานของคุณแม่-คุณพ่อมาก อ่านหนังสือภาพ ให้เด็กฟังทุกวัน ● อย่าทิ้งเด็กอยู่คนเดียว เด็กกลัว เด็กจะรู้สึกปลอดภัยหากได้เห็นหรือได้ยินเสียงคุณแม่ คุณพ่อ
12 เดือน – 2 ปี	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กชอบเล่นซ้อนของขนาดต่างๆ กัน ซ้อนกันเอาออก เด็กเรียนรู้เรื่องขนาด รูปร่าง และสีต่างๆ ไปด้วยกัน ● คุณแม่คุณพ่อใช้ของเล่นในบ้านที่สะอาด และปลอดภัยให้เด็กเล่นได้ ไม่ต้องซื้อของเล่นที่แพงๆ ให้เด็ก ● เด็กกำลังหัดเดิน วิ่ง ฝึกสิ่งใหม่ๆ ช่วยสอนเด็กด้วย และให้กำลังใจเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กพูดได้แล้ว คุณแม่คุณพ่อคุยกับเด็กบ่อยๆ สอนคำต่างๆ ให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งรอบๆ ตัวเด็ก ● ขณะเล่นกับเด็ก พูดคุยและสอนคำต่างๆ ให้เด็กด้วย ● อ่านหนังสือภาพให้เด็กทุกวัน เพราะเด็กชอบมาก
2 ปี ขึ้นไป	<ul style="list-style-type: none"> ● สอนเด็กนับหนึ่ง สอง สาม ● สอนเด็กเรียนรู้เรื่องขนาด รูปร่าง และสีของสิ่งต่างๆ และเปรียบเทียบกัน ● เด็กชอบของเล่นที่คุณแม่คุณพ่อทำให้มากที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กพูดได้เยอะแยะแล้ว และเด็กชอบถาม อย่ารำคาญเด็ก เพราะเด็กกำลังอยากรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ● พูดคุย เล่านิทาน ร้องเพลง และเล่น กับเด็กบ่อยๆ ● หากเด็กทำผิดพลาดอย่าซ้ำเติมเด็ก ให้กำลังใจเด็กแทน และสอนเด็กว่าอะไรถูกอะไรไม่เหมาะสม ● เด็กชอบเลียนแบบ ดังนั้นผู้ใหญ่ทั้งหลายต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กด้วย

